

Innst. S. nr. 252

(2000-2001)

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen og Harald T. Nesvik om å belønne dem som ønsker å bidra med sin arbeidskraft etter fylte 67 år

Dokument nr. 8:84 (2000-2001)

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

Det fremmes i dokumentet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag for Stortinget om endringer i lov om folketrygd som belønner dem som ønsker å bidra med sin arbeidskraft etter fylte 67 år."

Som bakgrunn for forslaget framholder forslagsstillerne at det siden andre halvdel av 1993 har vært en sterk økning av antallet sysselsatte i Norge, og at dette har medført en utvikling i retning av mangel på kvalifisert arbeidskraft innen enkelte næringer. Tendensen til førtidspensjonering, særlig for aldersgruppa over 60 år, er økende. Yrkesdeltakelsen for menn mellom 60 og 66 år var i 1980 72 pst. mot 55 pst. i 1997.

Det vises til at i dag går et stadig økende antall 62-åringer over på AFP-pensjon, og det uttales at dersom muligheten til å ha lønnsinntekt i tillegg til pensjonen økes ytterligere, vil dette oppfordre til ytterligere tidlig avgang fra arbeidslivet. Forslagsstillerne har aldri ønsket å støtte innføringen av AFP-ordningen, og ville foretrekke et system der folketrygdens alderspensjoner gjøres mer fleksible i forhold til aldersgrensen og pensjonenes størrelse, slik at de som ønsker det kan gå av for eksempel etter fylte 60 år med en lavere pensjon, tilpasset opptjeningsgrunnlag, innbetalt premie og arbeidsperiodens lengde.

Forslagsstillerne mener det bør være naturlig å se nærmere på muligheten for å finne skjult arbeidskraftreserve i befolkningen og til å oppfordre dem som kan og vil, til å stå i arbeid.

En ordning der man kan gå av før fylte 67 år med varig lavere pensjon, eller etter fylte 67 år med varig høyere pensjon, ville etter forslagsstillerne mening være å foretrekke fremfor dagens AFP-ordning.

Forslagsstillerne vil peke på at alderspensjon fra folketrygden er en opptjent rettighet som trer inn ved fylte 67 år, som pensjonisten har gjort seg fortjent til gjennom innbetaling av trygdepremie i kombinasjon med et antall nedlagte arbeidsår, og de mener det i utgangspunktet bør være opp til den enkelte pensjonist å avgjøre om fortsatt arbeidsinnsats er ønskelig.

For å stimulere til økt innsats til samfunnets beste gjennom å utnytte de ressurser og den kunnskap som eldre forvalter, og utvide den yrkesaktive del av befolkningen, mener forslagsstillerne det bør settes inn økonomiske incentiver for dem som er friske og som selv ønsker å fortsette sin yrkesaktive tilværelse utover 67 års alder gjennom å fjerne avkorting av pensjonen ved inntekt over 1G.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bendiks H. Arnesen, Inga Balstad, Reidun Gravdahl, Asmund Kristoffersen, Karin Lian og Einar Olav Skogholt, fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund og Are Næss, fra Høyre, Annelise Høegh og Sonja Irene Sjøli, fra Fremskrittspartiet, lederen John I. Alvheim og Harald T. Nesvik, fra Senterpartiet, Ola D. Gløtvold, og fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo, vil vise til at forslagsstillerne tar opp den problematikken vi har i Norge, med mangel på arbeidskraft samtidig som mange eldre arbeidstakere velger å pensjonere seg tidlig med såkalt AFP, avtafestet pensjon. Komiteen har merket seg at det har vært en sterk økning i antall AFP-pensjonister, samtidig som vi

har hatt en sterk økning i antall uføretrygdde. Komiteen vil peke på at det er bekymringsfullt at yrkesdeltakelsen for menn i aldersgruppen 60 til 66 år i 1997 var 55 pst. mot 72 pst. i 1980. Komiteen vil peke på at ved siden av muligheten til å benytte AFP har stadig flere private pensjonsforsikringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at AFP er en avtale mellom partene i arbeidslivet gjennomført ved samordnede oppgjør og i stor grad finansiert av bedriftene. Disse medlemmer vil understreke at ordningen ivaretar behovet for tidlig pensjon for de som har begynt tidlig i arbeidslivet, og at avtalepartene ved å prioritere disse gruppene medvirket til moderate oppgjør i en tid dette var viktig for landets økonomi. Disse medlemmer mener at AFP-ordningen må videreføres i tråd med avtaleverket.

Komiteen vil peke på at rekruttering av arbeidskraft fra utlandet er kostbart. Komiteen slutter seg til at det er viktig å fremme tiltak som kan mobilisere den arbeidskraftsreserve som vi har i befolkningen.

Komiteen ser det derfor som viktig å legge til rette for pensjonsregler som stimulerer til økt arbeidsinnsats. Komiteen ser det som uheldig dersom våre pensjonsordninger utformes slik at de stimulerer folk til å slutte å arbeide i tidlig alder. Komiteen er enig i at det må legges opp til ordninger som belønner de som gjerne vil arbeide lenger enn det som er vanlig i dag, gjerne ut over pensjonsalderen på 67 år. Komiteen vil peke på at eldre arbeidstakerne besitter meget kompetanse og erfaring. Komiteen vil understreke at det er viktig at hver enkelt arbeidsgiver arbeider med å fremme en god seniorpolitikk i sin bedrift, der det blant annet bør kunne være mulig å trappe gradvis ned sin arbeidsinnsats.

Komiteen har merket seg at folketrygdens regler er slik at dersom man tar ut folketrygd ved fylte 67 år, har man bare anledning fram til en fyller 70 år å tjene 1G uten å få avkortet sin alderspensjon. Deretter har man rett til å tjene ubegrenset. Komiteen vil peke på at arbeidslivet taper mye nyttig arbeidskraft på grunn av denne regelen. Komiteen vil videre vise til at blant de som arbeider i tillegg til å ha alderspensjon og som velger å tjene 1G årlig, er det få som øker arbeidsaktiviteten ved fylte 70 år.

Komiteen mener at både ut fra det behov Norge har for arbeidskraft, og de gode mulighetene man har til å gå av med pensjon tidlig, er det behov for å ha pensjonsregler som oppmuntrer til å bli i arbeid.

Komiteen viser for øvrig til at det i forbindelse med behandlingen av Langtidsprogrammet 2002-2005 er nedsatt en pensjonskommisjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil be Regjeringen i forbindelse med

statsbudsjettet for 2002 komme med forslag om endringer i lov om folketrygd som belønner den som ønsker å bidra med sin arbeidskraft etter fylte 67 år.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til sine merknader i Budsjett-innst. S. nr. 11 (2000-2001) om å heve grensen for arbeidsinntekt som pensjonister mellom 67 og 70 år kan ha uten avkorting av pensjonen, fra 1 til 2 ganger folketrygdens grunnbeløp.

Komiteens flertall, medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er nødvendig å legge forholdene bedre til rette for eldre som ønsker å yte en arbeidsinnsats. Dagens stramme regler for avkorting oppleves som et hinder av mange som fortsatt ønsker å bidra i arbeidslivet.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2002 legge frem forslag om å heve grensen for arbeidsinntekt som pensjonister mellom 67 og 70 år kan ha uten avkorting i pensjonen, fra 1 til 2 ganger folketrygdens grunnbeløp, og eventuelle andre endringer i lov om folketrygd som belønner den som ønsker å bidra med sin arbeidskraft etter fylte 67 år."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at AFP-pensjonister bare kan tjene 4 000 kroner i tillegg til pensjonen. Disse medlemmer viser videre til at uførepensjonister bare kan tjene inntil 1 G uten å få redusert pensjon.

Disse medlemmer mener at pensjonssystemet bør videreutvikles med sikte på større fleksibilitet, og at en høy yrkesdeltakelse blant eldre over tid er viktig for velferd og verdiskapning. Disse medlemmer mener imidlertid at andre virkemidler enn endringer i pensjonssystemet kun for de mellom 67 og 70 år, må vurderes i en slik sammenheng. Disse medlemmer viser til at det ikke foreligger noe erfaringsmateriale som indikerer at det er avkortingsreglene som er skyld i at de færreste har arbeidsinntekt etter fylte 67 år. Disse medlemmer viser videre til at endringer bare for de mellom 67 og 70 år kan bli oppfattet som urettferdig. Muligheten til gunstigere ordninger for andre grupper under 67 år bør vurderes i en slik sammenheng.

Disse medlemmer mener at det vil være naturlig å avvente pensjonskommisjonens arbeid og se dette i en helhet, hvor også beskatning inngår.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at pensjonskommisjonen så raskt som mulig vurderer ordninger som belønner de som arbeider noe lenger enn det som er vanlig i dag."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Stortinget ber Regjeringen sørge for at pensjonskommisjonen så raskt som mulig vurderer ordninger som belønner de som arbeider noe lenger enn det som er vanlig i dag.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran, og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2002 legge frem forslag om å heve grensen for arbeidsinntekt som pensjonister mellom 67 og 70 år kan ha uten avkorting i pensjonen, fra 1 til 2 ganger folketrygdens grunnbeløp, og eventuelle andre endringer i lov om folketrygd som belønner den som ønsker å bidra med sin arbeidskraft etter fylte 67 år.

Oslo, i sosialkomiteen, den 22. mai 2001

John I. Alvheim
leder

Are Næss
sekretær og ordfører